

PUNEREA ÎN ÎNTÂRZIERE A DEBITORULUI ÎN REGLEMENTAREA NOULUI COD CIVIL ROMÂN*

Prof. univ. dr. Sevastian CERCEL

Prof. univ. dr. Ștefan SCURTU

Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept

Delaying the debtor in the regulatory of the new roman civil code

Rezumat

Codul civil român a consacrat regula că simpla ajungere a obligației la scadență nu îl pune pe debitor în întârziere, ci este necesară punerea lui în întârziere de către creditor, cu excepția cazurilor când debitorul se află de drept în întârziere. Debitorul poate fi considerat că este de drept în întârziere în executarea obligației sale fie prin voința expresă a părților, fie prin efectul legii. Deși punerea în întârziere a debitorului este reglementată de Codul civil în capitolul privind executarea silită a obligațiilor (a celor contractuale și a celor extracontractuale), regula punerii în întârziere a debitorului este aplicabilă doar în materie contractuală, în cazul obligațiilor de a da și de a face. În cazul obligațiilor extracontractuale, creditorul nu este ținut să-l pună în întârziere pe debitor, întrucât legea prevede că debitorul se află de drept în întârziere când obligația se naște din săvârșirea unei fapte ilicite extracontractuale. Prin prisma sferei lor de aplicare, efectele punerii în întârziere a debitorului pot fi împărțite în două categorii: efecte cu caracter general și efecte cu caracter special. Efectele punerii în întârziere a debitorului încetează ca urmare a voinței debitorului sau creditorului ori când executarea obligației a devenit imposibilă din cauza unui caz fortuit.

Cuvinte-cheie: debitor; creditor; punerea în întârziere; executarea silită a obligațiilor; obligații contractuale; obligații extracontractuale; efectele punerii în întârziere a debitorului.

---

* Această lucrare a fost prezentată de autori la Conferința internațională bienală din 28-29 oct. 2016, organizată de Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

Abstract

The Romanian Civil Code has enshrined the rule according to which, the mere reaching of the maturity obligation does not place the debtor in delay, but it is necessary to make it late by the creditor, except when the debtor is lawfully late. The debtor may be considered to be late in fulfilling his obligation either by the express will of the parties or by the effect of the law. Although delaying the debtor is governed by the Civil Code in the chapter on enforcement of obligations (contractual and non-contractual), the rule of delaying the debtor is applicable only in contractual matters, in the case of to-give and to-do obligations. In the case of non-contractual obligations, the creditor is not in a position to delay the debtor, as the law provides that the debtor is lawfully late when the obligation arises from the commission of an illicit non-contractual act. Depending on their scope, the effects of delaying the debtor can be divided into two categories: general effects and effects of a particular nature. The effects of delaying the debtor cease to exist due to the will of the debtor or the creditor, or when the execution of the obligation has become impossible due to a fortuitous case.

Keywords: debtor; creditor; delay; forced execution of obligations; contractual obligations; non-contractual obligations; effects of delaying the debtor.

Aspecte preliminare

Conform legii, în cazul în care debitorul, fără justificare, nu își execută obligația și se află în întârziere, creditorul poate să uzeze de mijloacele legale pentru realizarea dreptului său de a obține îndeplinirea obligației. Așadar, o condiție prealabilă a utilizării de către creditor a mijloacelor legale pentru realizarea dreptului este aceea ca debitorul să se afle „în întârziere”. Debitorul se poate afla în întârziere fie prin efectul legii, fie pentru că creditorul a îndeplinit această formalitate, atunci când debitorul nu este pus în întârziere prin efectul legii.

Așadar, simpla ajungere la scadență a unei obligații nu are, în toate situațiile, semnificația faptului că debitorul se află de drept în întârziere, ci uneori creditorul trebuie să îndeplinească formalitatea punerii în întârziere a debitorului. Această concluzie rezultă din dispozițiile art. 1523 alin. (1) C. civ., care prevede că debitorul este de drept în întârziere atunci când părțile au stipulat în convenția lor că simpla împlinire a termenului stabilit pentru executare produce un asemenea efect. Prin urmare, în lipsa unei stipulații exprese, este necesară notificarea debitorului, deși termenul de executare a obligației sale s-a împlinit. În Codul civil din 1864 această

regulă era dedusă din interpretarea art. 1079, care avea același conținut ca art. 1523 alin. (1) din actualul Cod civil¹. Așadar, în mod implicit, Codul civil a consacrat regula că simpla ajungere a obligației la scadență nu îl pune pe debitor în întârziere (*dies non interpellat pro homine*), ci este necesară punerea lui în întârziere de către creditor, cu excepția cazurilor când debitorul se află de drept în întârziere. O asemenea opțiune a legiuitorului a fost întemeiată pe ideea că dacă creditorul nu-l pune în întârziere pe debitor înseamnă că întârzierea nu-i provoacă niciun prejudiciu și, în consecință, se prezumă că i-a prelungit în mod tacit termenul pentru executarea obligației².

În alte sisteme naționale de drept, precum cel german, a fost consacrată regula inversă (*dies interpellat pro homine*), considerându-se, deci, că după ce obligația a ajuns la scadență, debitorul este de drept în întârziere (și art. 1760 din Codul Calimach avea consacrată această regulă).

Împărtășim opinia că legea română ar trebui să consacre principiul *dies interpellat pro homine*; ni se pare o anomalie ca legea să impună creditorului ca, după ajungerea obligației la scadență, să-l notifice pe debitor cu privire la acest aspect și să-i acorde un termen pentru executarea obligației, altul decât cel contractual; prelungirea termenului de executare a obligației nu trebuie să fie impusă creditorului de lege, ci, eventual, poate fi rezultatul unui nou acord de voință al părților.

Punerea în întârziere a debitorului este reglementată de Codul civil român în capitolul privind executarea silită a obligațiilor (a tuturor, atât a celor contractuale, cât și a celor extracontractuale); regula punerii în întârziere a debitorului este aplicabilă însă doar în materie contractuală, în cazul obligațiilor de a da și de a face. În cazul obligațiilor extracontractuale, creditorul nu este ținut să-l pună în întârziere pe debitor, întrucât art. 1523 alin. (2) lit. e) C. civ. prevede că debitorul se află de drept în întârziere atunci când obligația se naște din săvârșirea unei fapte ilicite extracontractuale. Cu privire la acest aspect, în doctrină s-a exprimat opinia că poate fi necesară punerea în întârziere a debitorului și în cazul daunelor moratorii pentru suma stabilită drept despăgubire. De asemenea, dacă obligația extracontractuală „este constatată printr-o hotărâre judecătorească, ea nu exclude cerința punerii în întârziere a debitorului”³.

---

¹ A se vedea, cu privire la vechea reglementare, C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. II, Ed. Națională S. Ciornei, București, 1929, p. 526.

² D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român*, tomul VI, Tipografia Națională, Iași, 1900, p. 361. În același sens, T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, *Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Științifică, București, 1968, p. 322; D.A. Ghinoiu, în Fl.A. Baias, E. Chelaru, A. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, art. 1-2264, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 1602; P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 85.

³ T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, *op. cit.*, 1968, p. 322.

Art. 1521C.civ. prevede că debitorul este pus în întârziere ca urmare a cererii creditorului sau prin efectul legii.

Modalitățile punerii debitorului în întârziere de către creditor

Creditorul poate să-l pună în întârziere pe debitor în două moduri: notificarea scrisă și cererea de chemare în judecată prin care creditorul urmărește executarea obligației [art. 1522 alin. (1) C. civ.].

A) Noțiunea de notificare, s-a spus în doctrină, asemenea noțiunii de act juridic, are două înțelesuri: unul formal, celălalt substanțial; din punct de vedere formal, punerea în întârziere este o înștiințare (*instrumentum*) pe care creditorul o face debitorului; din punct de vedere substanțial, punerea în întârziere este un act juridic (*negotium*) prin care creditorul își manifestă voința de a cere debitorului să execute creanța și de a cere daune, în cazul în care încearcă un prejudiciu din cauza întârzierii⁴.

Art. 1522 alin. 1 C. civ. prevede că notificarea prin care debitorul este pus în întârziere trebuie făcută în scris, pentru a facilita dovedirea punerii în întârziere și data acesteia; pentru că legea nu distinge între contractul încheiat în scris și cel încheiat verbal, în ambele cazuri notificarea trebuie să fie făcută în scris.

Prin notificarea scrisă, creditorul îi amintește debitorului că obligația sa este scadentă și îi solicită executarea acesteia; această notificare poate fi comunicată (debitorului) prin executor judecătoresc (conform art. 7 lit. b) din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, executorul judecătoresc are ca atribuție și notificarea actelor judiciare și extrajudiciare) sau prin orice alt mijloc care asigură dovada comunicării (de exemplu, prin fax, telex, scrisoare recomandată cu confirmare de primire, poștă electronică etc.).

Codul civil din 1864 prevedea în art. 1079 că punerea în întârziere a debitorului trebuie făcută printr-o notificare comunicată acestuia exclusiv prin tribunalul domiciliului său (punerea în întârziere ca urmare a introducerii cererii de chemare în judecată prin care creditorul urmărea executarea obligației sale nu era prevăzută de lege, dar a fost acceptată de doctrină și jurisprudență). Numai în materie comercială era acceptată punerea în întârziere a debitorului printr-o notificare comunicată prin orice mijloc, dar trebuia făcută dovada comunicării. Actualul Cod civil a renunțat la formalismul Codul civil din 1864.

De la regula consacrată de art. 1522 alin. (1) C. civ., potrivit căreia creditorul poate să-l pună în întârziere pe debitor fie prin notificarea scrisă prin care îi solicită executarea obligației, fie prin cererea de chemare în judecată, prin care

---

⁴ P. Vasilescu, *op. cit.*, 2012, p. 85.

creditorul urmărește executarea obligației, face excepție cazul în care prin lege sau prin contractul părților se prevede o altă modalitate de comunicare [art. 1522 alin. (2) C. civ.].

În doctrină s-a scos în evidență faptul că, întrucât norma legală privind modalitatea de punere în întârziere a debitorului este supletivă, părțile contractante pot stabili o altă modalitate decât cea reglementată de lege; de exemplu, practica judiciară a statuat că, prin același înscris, cumpărătorul poate să notifice vânzătorului atât existența unui viciu ascuns al mărfii, cât și să-l pună în întârziere pentru remedierea viciului⁵.

Atunci când creditorul îl pune în întârziere pe debitor prin notificare, are obligația să-i acorde un termen de executare, ținând seama atât de natura obligației, cât și de împrejurările executării obligației. De exemplu, constituie împrejurările care pot fi avute în vedere de către creditor pentru aprecierea duratei termenului de executare a obligației de către debitor: posibilitățile debitorului de a-și îndeplini obligația; termenul contractual convenit de părți; de asemenea, pot fi avute în vedere împrejurări exterioare voinței părților, cum ar fi grevele, deficiențele în alimentarea cu energie electrică, dificultățile în aprovizionarea cu mărfuri, restricțiile de ordin valutar etc.

Legiuitorul nu precizează care este momentul în care creditorul trebuie să-l pună în întârziere pe debitor: după sau înainte ca datoria să fie exigibilă. În doctrină s-a exprimat opinia că punerea în întârziere a debitorului se poate face nu doar după ce datoria a ajuns la scadență, ci și înainte ca aceasta să fie exigibilă; în acest din urmă caz, efectele punerii în întârziere se vor produce de la data la care datoria ajunge la scadență⁶.

Potrivit art. 1522 alin. (3) C. civ., dacă prin notificare nu se acordă un termen de executare, debitorul poate să execute obligația într-un termen rezonabil, calculat din ziua comunicării notificării.

Până la expirarea termenului de executare acordat prin notificarea făcută de creditor, acesta are următoarele drepturi: a) poate suspenda executarea propriei obligații; b) poate cere debitorului daune-interese, în cazul în care a încercat un prejudiciu.

În schimb, până la expirarea termenului de executare acordat prin notificarea trimisă debitorului, creditorul nu poate să recurgă la mijloace de realizare a dreptului său, precum cele prevăzute de art. 1516 C. civ.:

- a) executarea silită a obligației;
- b) rezoluțiunea sau rezilierea contractului;
- c) reducerea propriei obligații corelative etc.

---

⁵ D.A. Ghinoiu, în Fl.A. Baias, E. Chelaru, A. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op. cit.*, 2012, p. 1603.

⁶ T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, *op. cit.*, 1968, p. 322.

Prin excepție de la această regulă, creditorul poate exercita aceste drepturi dacă debitorul îl informează că nu va executa obligațiile în termenul stabilit sau dacă, la expirarea termenului, obligația nu a fost executată [art. 1522 alin. (4) C. civ.].

Efectele punerii în întârziere sunt diferite în cazul obligațiilor indivizibile (art. 1432 C. civ.) față de cele care se produc în cazul obligațiilor solidare (art. 1526 C. civ.); astfel:

a) în cazul obligațiilor indivizibile, punerea în întârziere a unuia dintre debitori, de drept sau la cererea creditorului, nu produce efecte împotriva celorlalți debitori;

b) în cazul obligațiilor solidare, dacă creditorul a notificat doar pe unul dintre debitori punerea în întârziere produce efecte și față de ceilalți debitori. În cazul solidarității active, notificarea prin care unul dintre creditorii solidari îl pune în întârziere pe debitor produce efecte și în privința celorlalți creditori.

B) Chemarea în judecată are semnificația punerii în întârziere a debitorului pentru executarea obligației sale, întrucât astfel creditorul își exprimă voința în mod neîndoielnic.

Doctrina este unanimă în a considera că cererea creditorului de chemare în judecată a debitorului produce efectul punerii lui în întârziere și atunci când este intentată la o instanță necompetentă sau este prematură⁷.

Precum în cazul punerii debitorului în întârziere prin notificare, și în cazul punerii lui în întârziere ca urmare a chemării în judecată, debitorul are dreptul de a executa obligația într-un termen rezonabil, care se calculează de la data când cererea i-a fost comunicată. În cazul în care anterior debitorul fusese deja pus în întârziere sau era de drept în întârziere, nu se mai aplică această regulă, deci debitorul nu mai are un termen rezonabil pentru a executa obligația.

Dacă obligația este executată de debitor într-un termen rezonabil, calculat de la data la care cererea de chemare în judecată i-a fost comunicată, cheltuielile de judecată rămân în sarcina creditorului [art. 1522 alin. (5) C. civ.].

Termenul de executare a obligației, în cazul punerii lui în întârziere ca urmare a chemării în judecată, poate fi prevăzut de lege (de exemplu, în materia cesiunii de creanță, art. 1580 C. civ. prevede că, în principiu, atunci când cesiunea se comunică odată cu acțiunea intentată împotriva debitorului, dacă acesta plătește până la primul termen nu poate fi obligat la cheltuieli de judecată) sau de organul jurisdicțional.

Întârzierea de drept în executarea obligației

Debitorul poate fi considerat că este de drept în întârziere în executarea obligației sale fie prin voința expresă a părților, fie prin efectul legii. În temeiul art. 1523 C. civ., debitorul se află de drept în întârziere în următoarele cazuri:

---

⁷ D. Alexandresco, *op. cit.*, tomul VI, 1900, p. 362. În același sens, T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, *op. cit.*, 1968, p. 322.

A) Când părțile au stipulat, în contractul lor sau într-un înscris întocmit ulterior, că debitorul este în întârziere prin simpla împlinire a termenului stabilit pentru executare[art. 1523 alin. (1) C. civ.].

În legătură cu aceste manifestări de voință a părților, în doctrină s-a spus că înțelegerea părților trebuie să fie exprimată în mod expres, fără a fi nevoie de exprimarea ei în termeni sacramentali, fiind destul ca intenția părților să rezulte neîndoielnic din contract, pentru că dacă ar exista îndoială aceasta s-ar interpreta în favoarea debitorului⁸.

De asemenea, s-a spus că înțelegerea părților prin care debitorul este considerat în întârziere prin simpla împlinire a termenului stabilit pentru executare se poate face sub orice formă, întrucât legea nu determină forma în care trebuie făcută convenția⁹.

Dacă ulterior părțile au renunțat în mod tacit la clauza prin care s-a stabilit că debitorul este în întârziere prin simpla împlinire a termenului stabilit pentru executare debitorul nu va mai fi considerat în întârziere prin efectul legii. De exemplu, dacă în contractele de asigurare ale unei societăți este inserată clauza că debitorul este de drept în întârziere dacă nu plătește prima de asigurare exigibilă la sediul creditorului, dar societatea are obiceiul de a trimite un agent la domiciliul asiguratului pentru încasarea primelor, utilizarea acestui procedeu face să se prezume că societatea a renunțat tacit la clauza cuprinsă în contract¹⁰.

B) De asemenea, debitorul este de drept în întârziere în executarea obligației sale în cazurile „anume prevăzute de lege”¹¹.

În această categorie a cazurilor „anume prevăzute de lege” în care debitorul se află de drept în întârziere pot fi incluse, cu titlu de exemplu, următoarele:

a) cazul reglementat de art. 1725 alin. (1) C. civ., privind pe cumpărătorul de bunuri mobile; potrivit acestui text de lege, cumpărătorul de bunuri mobile este de drept în întârziere cu privire la îndeplinirea obligațiilor sale dacă, la scadență, nici nu a plătit prețul și nici nu a preluat bunul;

b) cazul reglementat de art. 1725 alin. (2) C. civ., privind bunurile mobile care sunt supuse deteriorării rapide sau schimbărilor frecvente de valoare; potrivit acestui text de lege, cumpărătorul este de drept în întârziere în privința preluării lor, atunci când nu le-a preluat în termenul convenit, chiar dacă prețul a fost plătit sau atunci când a solicitat predarea, fără să fi plătit prețul;

---

⁸ D. Alexandresco, *op. cit.*, tomul VI, 1900, p. 364; C. Bîrsan, în C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, 2008, p. 336.

⁹ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, 1929, p. 527.

¹⁰ D. Alexandresco, *op. cit.*, tomul VI, 1900, p. 364.

¹¹ Șt. Scurtu, *Drept civil. Regimul juridic general al obligațiilor. Garantarea obligațiilor*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 104.

c) cazul reglementat de art. 1844 C. civ., privind situația în care arenda se plătește în fructe; acest text de lege prevede că în lipsa altui termen prevăzut în contract, arendașul este de drept în întârziere pentru predarea lor de la data culegerii, iar arendatorul este de drept în întârziere pentru recepție de la data la care a fost notificat în scris de către arendaș;

d) cazul reglementat de art. 1898 C. civ., privind pe asociatul care a subscris ca aport o sumă de bani; acest text de lege prevede că în caz de neexecutare a obligației asociatului la scadență, acesta datorează suma la care s-a obligat, dobânda legală de la scadență și orice alte daune care ar rezulta, fiind de drept pus în întârziere.

C) În sfârșit, debitorul este considerat de drept în întârziere în executarea obligației sale în următoarele cazuri, prevăzute limitativ de art. 1523 alin. (2) C. civ., care sunt considerate cazuri de aplicare generală:

a) când obligația nu putea fi executată în mod util pentru creditor decât într-un anumit timp, pe care debitorul l-a lăsat să treacă fără a îndeplini obligația (de exemplu, executarea unei obligații de livrare a unor ouă roșii de Paște nu mai prezintă utilitate după ce au trecut sărbătorile de Paște; tot astfel, executarea unei obligații de livrare a unor brazi de Crăciun nu mai prezintă utilitate după ce au trecut sărbătorile de iarnă);

b) când debitorul nu a executat obligația imediat, deși exista urgență (de exemplu: în cazul obligațiilor continue, cum sunt cele de furnizare a apei, energiei electrice sau de a întreține un anumit bun¹²; în cazul contractului de locațiune, locatarul are obligația de a asigura continuu folosința bunului dat în locațiune, el fiind permanent în întârziere cu privire la furnizarea acestei prestații¹³). În aceste cazuri, în care punerea de drept în întârziere este justificată de natura obligației, voința părților de a renunța la punerea în întârziere a debitorului rezultă în mod implicit din convenția lor, iar simpla expirare a termenului de executare a obligației este de natură să-l pună în întârziere pe debitor prin convenția tacită a părților¹⁴;

c) când debitorul a săvârșit o faptă care a făcut imposibilă executarea în natură a obligației sale și, ca urmare a acestei situații, există certitudinea faptului că obligația nu va fi executată; punerea în întârziere a debitorului are sens cât timp obligația sa mai poate fi executată, dar nu și atunci când, executarea nu mai este

---

¹² T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, *op. cit.*, 1968, p. 324; C. Bîrsan, în C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, 2008, p. 336.

¹³ D. Alexandresco, *op. cit.*, tomul VI, 1900, p. 364. În același sens, a se vedea Fl.A. Baias, E. Chelaru, A. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op. cit.*, 2012, p. 1606.

¹⁴ D. Alexandresco, *op. cit.*, tomul VI, 1900, p. 365; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, 1929, p. 528.

posibilă datorită faptei comisive sau omisive a debitorului; de exemplu¹⁵: (i) debitorul a săvârșit o faptă omisivă care a făcut imposibilă executarea în natură a obligației sale dacă nu a luat măsurile de conservare a bunului și acesta a pierit); (ii) debitorul a săvârșit o faptă comisivă care a făcut imposibilă executarea în natură a obligației sale dacă obligația sa de a face un lucru se finalizează cu facerea altuia (de pildă, croitorul, în loc să facă o haină, face un pantalon);

d) când debitorul a încălcat o obligație de a nu face; debitorul este dator să plătească daune-interese compensatorii pentru încălcarea obligației de a nu face, întrucât prin aceasta executarea obligației sale nu mai este posibilă, iar o punere în întârziere ar fi inutilă pentru că debitorul s-a pus singur în întârziere făcând ceea ce se obligase să nu facă¹⁶;

e) când debitorul și-a manifestat în mod neîndoielnic față de creditor intenția de a nu executa obligația sa; o asemenea manifestare face inutilă punerea debitorului în întârziere;

f) când, fiind vorba de o obligație cu executare succesivă, debitorul refuză ori neglijează să își execute obligația în mod repetat; în acest caz, fapta repetitivă a debitorului este asimilată de legiuitor refuzului neîndoielnic de a executa obligația;

g) când nu a fost executată obligația de a plăti o sumă de bani, asumată în exercițiul activității unei întreprinderi, adică în cadrul raporturilor juridice dintre profesioniști.

Codul civil din 1864 făcea distincție între raporturile dintre simpli particulari și cele dintre profesioniști; astfel, potrivit art. 1088 alin. (2) C. civ. din 1864, în cazul obligațiilor civile daunele moratorii erau datorate numai din ziua chemării în judecată a debitorului, pe când în cazul obligațiilor comerciale, art. 43 C. com. stabilea regula curgerii de drept a dobânzilor din ziua în care obligația pecuniară certă și lichidă devenea exigibilă, întrucât debitorul era considerat de drept în întârziere din acest moment, chiar dacă dobânzile nu fuseseră stabilite prin contract scris între părți, aducându-se argumentul că banii sunt frugiferi, iar debitorul folosește suma de bani pe care nu o plătește la scadență și se îmbogățește astfel fără justă cauză. Pentru alte obligații decât cele pecuniare se aplica dreptul comun¹⁷.

Actualul Cod civil nu face distincție între raporturile dintre simpli particulari și cele dintre profesioniști și prevede, în art. 1535 alin. (1) teza întâi, că, în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății;

¹⁵ D. Alexandresco, *op. cit.*, tomul VI, 1900, p. 366-368.

¹⁶ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, 1929, p. 528.

¹⁷ St.D. Cărpenaru, *Drept comercial român*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 352. În același sens, a se vedea S. Rădulețu, L. Săuleanu, *Dicționar de expresii juridice latine*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 94-95, dies interpellat pro homine.

h) când obligația se naște din săvârșirea unei fapte ilicite extracontractuale; și în acest caz punerea în întârziere a debitorului este considerată de legiuitor inutilă pentru că art. 1381 alin. (2) C. civ., prevede că, în cazul răspunderii delictuale, „Dreptul la reparație se naște din ziua cauzării prejudiciului, chiar dacă acest drept nu poate fi valorificat imediat”.

Într-o opinie, pe care o împărtășim, cazurile prevăzute de art. 1523 C. civ., în care debitorul este considerat că se află de drept în întârziere în executarea obligației, sunt considerate excepții de la regula obligativității punerii în întârziere a debitorului de către creditorul său, ele fiind justificate de faptul că o punere în întârziere a debitorului de către creditor ar fi inutilă¹⁸.

Într-o altă opinie, aceste cazuri sunt văzute nu ca excepții de la principiul punerii în întârziere a debitorului, ci ca o aplicație a acestui principiu, pentru că debitorul este pus în întârziere (în asemenea cazuri) prin convenția tacită a părților¹⁹.

Potrivit art. 1523 alin. (3) C. civ., dacă obligația debitorului devine scadentă după decesul acestuia și debitorul este de drept în întârziere fie ca urmare a voinței părților, fie prin efectul legii, moștenitorii acestuia nu sunt în întârziere decât după trecerea a 15 zile de la data la care creditorul i-a notificat sau, după caz, de la data notificării curatorului special al moștenirii desemnat de notarul public competent în condițiile art. 1136 C. civ.

Art. 1523 alin. (4) C. civ. dispune că obligația de a dovedi existența unui caz în care debitorul se află de drept în întârziere este întotdeauna în sarcina creditorului; legea consideră nescrisă orice declarație sau stipulație contrară acestei reguli.

Efectele punerii în întârziere a debitorului

Punerea în întârziere a debitorului, fie că este făcută de creditor, fie că este făcută de legiuitor, produce efecte care au fost împărțite de doctrină în două categorii: efecte cu caracter general și efecte cu caracter special²⁰.

A. Doctrina consideră că efectele cu caracter general ale punerii în întârziere a debitorului sunt următoarele²¹:

---

¹⁸ T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, *op. cit.*, 1968, p. 323-324.

¹⁹ D. Alexandresco, *op. cit.*, tomul VI, 1900, p. 365.

²⁰ Într-o opinie, efectele întârzierii debitorului pot fi împărțite în efecte juridice cu vocație de aplicare generală și efecte juridice cu vocație de aplicare particulară, în această ultimă categorie fiind incluse doar efectele care se produc în cazul contractului de mandat și în cazul contractului de depozit [D.A. Ghinoiu, în Fl.A. Baias, E. Chelaru, A. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op. cit.*, 2012, p. 1609-1610].

²¹ A se vedea T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, *op. cit.*, 1968, p. 322-323; C. Bîrsan, în C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, 2008, p. 336-337; D.A. Ghinoiu, în Fl.A. Baias, E. Chelaru, A. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *op. cit.*, 2012, p. 1609-1610.

1) debitorul răspunde, de la data la care se află în întârziere, pentru orice pierdere cauzată creditorului de un caz fortuit (art. 1525 C. civ.).

2) de la data punerii în întârziere, debitorul datorează creditorului daune-interese (compensatorii și moratorii) pentru neexecutarea fără justificare sau, după caz, culpabilă a obligației sale²².

1) În ce privește primul dintre efectele cu caracter general ale punerii în întârziere a debitorului (debitorul răspunde de la data la care se află în întârziere, pentru orice pierdere cauzată creditorului de un caz fortuit), trebuie menționat faptul că în consonanță cu această dispoziție a art. 1525 C. civ. sunt dispozițiile art. 1274 C. civ. conform căruia, în contractele sinalagmatice translativ de proprietate, „(...) cât timp bunul nu este predat, riscul contractului rămâne în sarcina debitorului obligației de predare, chiar dacă proprietatea a fost transferată dobânditorului. În cazul pieririi fortuite a bunului, debitorul obligației de predare pierde dreptul la contraprestație, iar dacă a primit-o, este obligat să o restituie”. Creditorul pus în întârziere de debitor pentru executarea obligației de preluare a bunului preia riscul pieririi fortuite a acestuia. Debitorul nu se poate libera, chiar dacă ar dovedi că bunul ar fi pierit și dacă obligația de predare ar fi fost executată la timp.

Răspunderea debitorului pentru cazul fortuit se angajează în următoarele condiții:

a) dacă debitorul a fost pus în întârziere de creditor prin notificare, debitorul răspunde pentru cazul fortuit: (i) de la expirarea termenului de executare acordat de creditor; (ii) de la expirarea unui termen rezonabil, dacă prin notificarea creditorului nu s-a stabilit un termen [art. 1522 alin. (3) C. civ.];

b) dacă debitorul a fost pus în întârziere de creditor prin chemarea în judecată, debitorul răspunde pentru cazul fortuit de la expirarea termenului rezonabil calculat de la data când cererea de chemare în judecată formulată de creditor i-a fost comunicată [art. 1522 alin. (5) C. civ.].

c) dacă debitorul este de drept în întârziere (prin voința părților sau a legiuitorului), va răspunde pentru orice pierdere cauzată de un caz fortuit de la simpla împlinire a termenului stabilit pentru executarea obligației.

Regula stabilită de art. 1525 C. civ. (potrivit căruia debitorul răspunde, de la data la care se află în întârziere, pentru orice pierdere cauzată creditorului de un caz fortuit) este valabilă în cazul în care obligația debitorului constă în predarea unui bun individual determinat pentru că, în principiu, proprietatea se transmite de drept cumpărătorului din momentul încheierii contractului, chiar dacă bunul nu a fost predat ori prețul nu a fost plătit încă (art. 1674 C. civ.); excepție fac bunurile imobile cuprinse în cartea funciară, în cazul cărora drepturile reale se dobândesc, atât între părți, cât și față de terți, numai prin înscrierea lor în cartea funciară (în

---

²² T.R. Popescu, în T.R. Popescu, P. Anca, *op. cit.*, 1968, p. 322; C. Bîrsan, în C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, 2008, p. 336.